

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

Historyczny układ ruralistyczny wsi

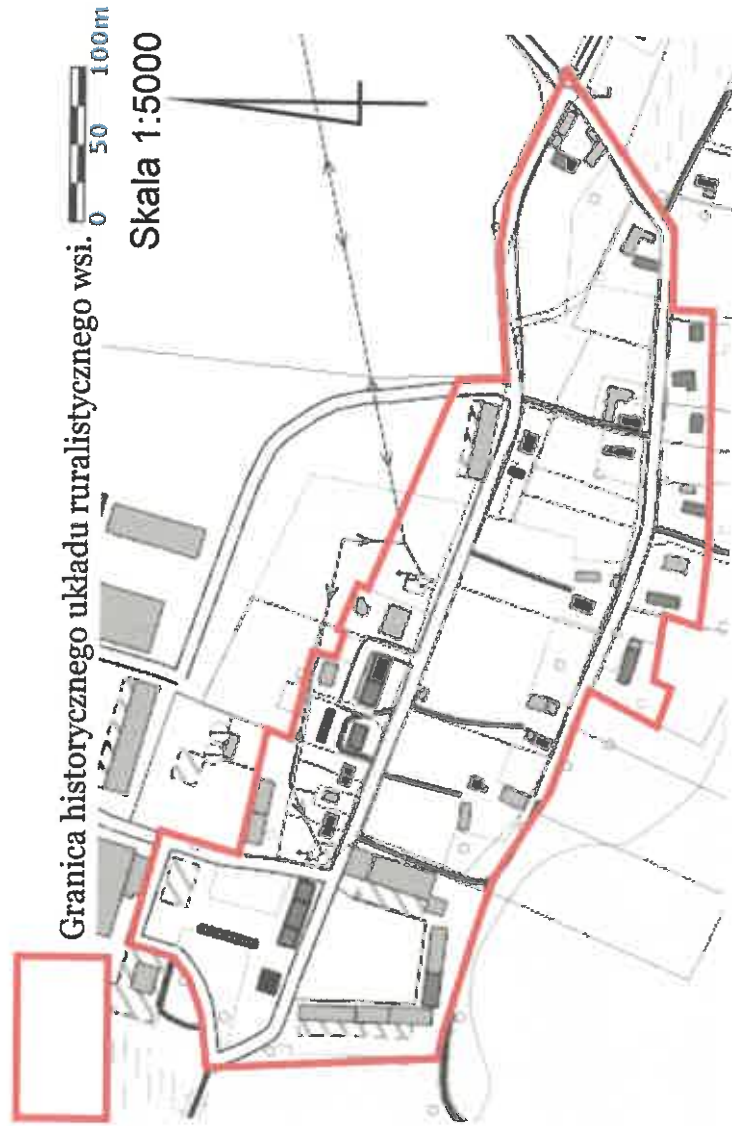
2. Czas powstania

ok. 1300, 1845, 1945

3. Miejscowość

BELCZ MAŁY

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **GÓROWSKI**

Gmina **WAŚOSZ**

6. Współrzędne geograficzne

51°34'42"N 16°39'13"E

7. Użytkowanie obecne
**mieszkalne
rolnicze**

8. Stan zachowania
4

Poprzednie nazwy miejscowości: Belischowo (ok. 1300, 1490), Klein Beltsch (1787, 1845).

Historia wsi i dóbr: Miejscowość o rodowodzie średniowiecznym wymieniona w wykazie wsi czynszowych biskupstwa wrocławskiego (XIV). W 2 poł. XVIII w. na terenie miejscowości odnotowano folwark pański, dom gminny, wiatrak i 142 mieszkańców. Ponadto 11 zagrodników, 4 włonych (od pańszczyzny), 3 chałupników i 2 rzemieślników. Około 1845 r. Belcz Mały posiadał folwark pański, szkołę ewangelicką, wiatrak, 19 domów i 177 mieszkańców. Wsie rozwijała się w oparciu o gospodarkę rolną - hodowlaną oraz w niewielkim stopniu rzemiosło i handel. W 2 poł. XVIII w. właścicielem dóbr był radaa Fischer, kolejnymi posiadaczami majątku byli: rodzina von Rieben z Czełdzi (1873), Friedrich von Ravenstein z Górki (1886 - 1894), von Schweinichen (1898) oraz Heinrich hrabia Finck von Finkenstein, major Friedrich von Mauwe zw. von Schmidt (1902). Ostatnią właścicielką Belcza Małego była Ruth von Waldow z domu Mauwe, zwana von Schmidt (1937). Obecny zespół folwarczny ukształtowany został w 2 poł. XIX i w 1 poł. XX w., założenie składało się z części reprezentacyjnej i gospodarzei. W tym czasie prowadzono tu uprawę buraka cukrowego.

Miejscowość o układzie ulicówki rozwinęła się przy odgałęzieniu drogi Wąsosz - Sądowel, zespół dworsko - folwarczny usytuowany jest na zachodnim krańcu wsi. Wsie położona bezpośrednio nad Baryczą, na zachód od Wąsosza. Zabudowania miejscowości oddalone są od drogi głównej prowadzącej do Wąsosza, ok. 500 m. Dominantę w krajobrazie wsi stanowią zabudowania dużego folwarku ze spichlerzem.

Bibliografia:

- Adressbuch des Grundbesitzes in der Provinz Schlesien, Berlin 1937
- Buße S., Eisenbahnen in Schlesien, Eggllham 1989
- Knie J., Alphabetisch-statistisch-topographische Übersicht der Dorfer, Flecken, Städte und anderen Orte der königliche Preussische Provinz Schlesien, Breslau 1845
- Kwartalnik Górowski 1/2003, red. Z. Hanulak, Góra 2003
- Regesty Śląskie, red. W. Korta, t. 1 (1343-1348), Wrocław 1975 ; t. 2 (13491354), Wrocław 1983; t. 3 (1355-1357), Wrocław 1990; t. 4 (1358-1359), Wrocław (bez daty wydania); t. 5 (1360), Wrocław 1992
- Słownik etymologiczny miast i gmin PRL, Wrocław 1984
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz, Wąsosz 2000
- Zimmermann F. A., Beytrage zur Beschreibung von Schlesien, Bd 1-13, 1786

Materiały kartograficzne:

- Messischblatt, pomiar 1887 r., nowelizacja 1929 r., wydanie 1937-1940 r.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruraiistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogęszczanie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użycych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zabudowy dawnego zespołu dworsko-folwarczkiego.